

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserate sprejema upravništvo v Katol. Tiskarni, Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-niških ulicah št. 2, I., 17

Izhaja vsak dan, izvenredno nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Po pošti prejemati:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta " 13 " — "
četrt " 6 " 50 "
mesec " 2 " 20 "

V upravništvu prejemati:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta " 10 " — "
četrt " 5 " — "
mesec " 1 " 70 "

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Štev. 119.

V Ljubljani, v petek 25. maja 1900.

Letnik XXVIII.

Poslanec dr. Ebenhoch o češki obstrukciji.

Že zdavnaj se oglašajo razni glasovi za ali proti obstrukciji Mladočehov, le od strani nemške katoliške ljudske stranke ni bilo dosedaj še nikake izvirne in važne izjave. Zdi se, da katoliška ljudska stranka v javnosti ni hotela soditi in obsoditi obstrukcije, dokler se ni poskušilo vse v njeno odvrnitev. Sedaj pa, ko se je izvršilni češki odbor izrekel za nadaljevanje obstrukcije in so se toraj izjavili vsi posredovalni in opominjalni poskusi, oglasil se je z daljšim uvodnikom v zadnji »Reichswehr« poslanec in deželni glavar dr. Ebenhoch ter brez ovinkov povedal, kako sodi on in nemška katoliška ljudska stranka o sedanjih taktiki češke državnozbornske delegacije.

Pisatelj najprej prizna, da so bili Čehi občutno zadeti na svoji posedi (namenoma ne reče več) z odpravo jezikovnih naredeb, akoravno določbe teh dveh naredeb niso bile niti proti binkoštnemu programu Nemcev. Čehi so izgubili s tem vse, kar so imeli na podlagi vladnih naredeb, katerih opravičenosti se do tedaj nihče ni upiral. Mladočehi so pričeli obstrukcijo proti Claryju in sedaj tudi proti Koerberju, ki je predložil jezikovna načrta, v katerih je marsikaj v prilog Čehom.

Vprašanje je sedaj, kaj nameravajo doseči Mladočehi z obstrukcijo? Namen a moreta biti le dva: vreči Koerberjev kabinet in pripomoči na krmilo možu, ki bi oživil vsaj Gautscheve navedbe, ali pa hočejo razbiti osrednji parlament. Toda po mnenju poslanca dr. Ebenhocha ne dovede Čehov niti prvi niti drugi namen do kakega uspeha. Na državno krmilo ne bo prišel več mož, ki bi s pomočjo naredeb hotel rešiti jezikovno vprašanje. Z razbitjem parlamenta bi pa srečno prijadrali do daljšega ali krajšega absolutizma, s katerim bi se v prvi vrsti okoristili Ogri.

Akoravno je poslanec vnet za razširje-

nje kompetence deželnih zborov, se mora vendar iz državnih celokupnih kakor tudi iz provincijalnih razlogov izjaviti proti odstranitvi osrednjega parlamenta. Oba namena obstrukcije sta toraj za Čeha nedosegljiva, nasprotno bo pa imela obstrukcija posledice, kijih bodo občutili Čehi sami. Češki poslanci v državnem zboru bodo osamljeni. Radikalnim življenjem to seveda ne bo neljubo, ker hočejo živeti samo agitaciji. Treznosleči možje bodo pa uvideli, da more računati na vspehe samo večina in da bi v času absolutizma tisti gotovo ne bili ljubljenci tedanje vlade, ki so vrgli parlament in škodili državnim interesom. V vsakem oziru škodijo Čehi največ sami sebi. Nadaljevanje obstrukcije se bo namreč pri nasprotnikih tolmačilo, da se bore Čehi le za hegemonijo (?), in ako bodo nasprotovali tudi vladnim predlogom, se to očitano ne bo moglo več izpodbijati. Tedaj se bodo pa združili v boju proti Čehom vsi Nemci in tudi katoliška ljudska stranka.

Vneti smo, pravi poslanec dr. Ebenhoch, za ravnopravnost vseh avstrijskih narodov, toda o podrejenosti avstrijskih Nemcev ne maramo ničesar čuti in se taka zahteva nikdar ne izpolni. Po vsem tem je toraj češka obstrukcija popolno ponesrečeno sredstvo. To ni tendenciozna kritika nasprotnikova, marveč dobrohoteti svet prijatelja. Konečno pa treba pomisliti, da so na dnevnem redu državnega zbora gospodarske predloge, katerim bodo s svojo taktiko nasprotovali Čehi na škodo svojih zaveznikov planinskih Nemcev, Slovencev in Poljakov, in da slednjič pride razpust parlamenta v največjo kvar vseh avstrijskih narodov. Jedina rešitev iz te zagate je toraj opustitev obstrukcije in pričetek resnega dela. To sicer ni nemogoče, a poslanec je izgubil že davno ves optimizem.

Pravi vodja nemške katoliške ljudske stranke je toraj izrekel svojo sodbo o obstrukciji Mladočehov. Splošno se mora pridrži izvajanjem poslanca dr. Ebenhocha, le

njegovemu mnenju, da so se jeli Mladočehi boriti za nekako hegemonijo, ne more prirediti nepristransko sodeč politik. Čehi se bore vendar samo za popolno ravnopravnost, bore se za isto, kar imajo že davno Nemci po vseh kronovinah. Boj za priznanje teh, po zakonu vsakemu narodu zajamčenih pravic, to vendar ni boj za nadvlado. Mladočehi bi gotovo danes raje opustili obstrukcijo nego jutri, ko bi imeli le količjak zagotovila, da vlada ustreže njih opravičenim zahtevam.

Sicer se pa, kakor rečeno, strinja z dr. Ebenhochovimi izjavami vsa desnica, ki je prepričana, da je redno delo v parlamentu nujno potrebno v korist narodom in državi.

Da je mnogo dobrega na tej važni izjavi, je pač najboljši dokaz napad nemško-nacionalnih listov na voditelja kat. ljudske stranke.

Zapostavljena Hrvatska.

Od ministerstva Tisinega pa do danes je bila glavna skrb vseh mažarskih državljanov in njihovih privržencev, da se Ogerska popolnoma centralizira ter spremeni v enotno mažarsko državo. Z Erdeljem so bili hitro gotovi, zedinivši ga leta 1868. z Ogersko, težje pa je seveda to delo s Hrvatsko, ker ima poslednja svojo posebno ustavo, po kateri je zagotovljena popolna politična samostalnost s posebnim teritorijem in narodnostjo hrvatsko. Hrvatska se ne da izbrisati kakor Erdelj, vendar pa Mažari poskušajo, da se Hrvatska, kolikor se le da, potisne v kot in da se v važnih zgodah ne omenja, nego da jo zastopa ogerska vlada kot kakšno ogersko provincijo. To se izvaja doma na Ogerskem in tudi v inozemstvu.

Dobro nam je še v spominu, kako so hrvatske poslance pomešali med mažarske, ko je sprejemal kralj deputacije prigodom milenijske proslave Hrvatov se pri tej priložnosti ni spomnil nobeden niti z besedico.

Po našem mnenju je bilo to korektno, ker Hrvati niso imeli pri tem mažarskem mile-niju kaj proslavljati, in vendar je hotela mažarska in hrvatska vlada vključiti pravim hrvatskim domoljubom, da naj prisostvuje tem svečanostim tudi hrvatski narod. Službeni krogi so storili vse po volji Mažarom, a bili zato seveda sprejeti, kakor sem prej omenil, narod pa osramoten; a vrhoteč je moral za to sramoto plačati še velike svote za svojo razstavo, od katere ni imel nobene koristi.

Ravno tako se godi letos Hrvatoma na razstavi v Parizu. Ker sodeluje Ogerska, ni smela zaostati Hrvatska, toda ne kot samostalna Hrvatska nego kot pokrajina ogerska. Hrvatska ni dobila svojega pavilona niti svojega samostalnega odbora, nego se je v vsem morala predati v roke mažarske.

Vsi predmeti iz Hrvatske so strpani v mažarski pavilon, tako da se hrvatske stvari težko najdejo, četudi so deli izpod mažarskih napisov hrvatske in zraven mažarske zastave razobesili tudi hrvatske. S tem je hotel mažarski komisar pokazati, kako so Mažari pravični in kako spoštujejo svojega zaveznika, pa so o tem sporočili vsi mažarski časopisi, češ da Hrvati nimajo prav, če Mažarom oponašajo nepošteno ravnanje. A kaj družega je to nego nepošteno ponašanje naproti svojem zavezniku, če mu ne dovoliš, da si uredi razstavo po svoji volji in svojem ukusu, če mora že sam na njo trošiti. In so li mažarski napisi upravičeni? To pa ni še konec krivičnega ravnanja. Ko so bili člani razstavnega odbora predstavljeni predsedniku republike, je bil tudi glavni zastopnik hrvatske vlade predstavljen kot ogerski komisar. Tako ga vedno imenujejo tudi vsi ogerski časopisi, ki sploh niti ne spregovore besedice, ki bi omenjala hrvatskega razstavnega oddelka. A še več.

Te dni je imenoval ogerski minister poljedelstva za ogerske in hrvatske izdelke porotnike, a med njimi tudi glavnega zastopnika hrvatskega oddelka. Po nagodbi

LISTEK.

O Levčevem »Slovenskem pravopisu« in njega kritikah.

Spisal dr. K. Štrekelj.

(Dalje.)

Tudi za ogrsko hrvaščino in kajkavščino nam nudijo narodni teksti dovolj dokazov za izgovor *r* na takih mestih. Kurelac v Jačkih piše n. pr. samo *Ugrski* (287, 305), *Ugrska* (156, 291), *Ugrske* (248, 282), *Ugrsku* (246, 209), *Ugrskoj* (291), *Ugrskom* (198), *Ugrskih* (33), *srebrn* (11), *jedrni* (260), *svekrvi* (144), vendar tudi *fraterske* (141) po imenovalniku *frater* in *fratrski* (144), kjer pa je besedo brati dvoizložno, kakor terja pesemska mera; dalje *vidarce* (295) poleg *vidrice* (196, 295), kar kaže, da so se začele stare tvorbe že vmikati. V nekem drugem pač malo znanem ogrsko-hrvaškem tekstu (Život i smrt Ivan-Gabriel Perboara, München, Seyfried) nahajam: *srečrnjakov* (19), v istega neznanega pisatelja spisu Dva Dari Jezuša ter Marie (München, Seyfried, brez letnice, najbrž 1894) pa *s-nutrnjom* (19). Za kajkavščino se nočem ozirati na Valjavčeve Pri-povjesti iz Varaždina, ker je prav Valjavec prvi nekaj let prej rabil v slovenščini *r* za zlogotvorni *r* in bi njega kedo štel lehkó za pristranega; zato pa si rajši ogledam kajkavski opis Trebarjeva v Zborniku za narodni život i običaje III., kjer se piše: *jedrnoga* (114), *jedrneše* (120), *jedrneša* (121), *coprnica* (124) poleg *s vedercem* (119). Iz t h zglodov, ki bi se dali zelo pomnožiti, ako bi hotel nati je pregledati več virov, je za slovenski vzhod in

korenskih in končniških delih besed samo *r* prava izreka, *er* pa le analogija po oblikah s pregibnim *e*, nastala kakor *ar* v srbsčini ali hrvaščini šele v novejšem času. Razen Miklošiča priča o izreki *r* za slovenski vzhod tudi Šuman (Lj. Zvon, 1885, str. 567) in v najnovejšem času Ilesič v Popotniku 1899, str. 264. (16.).

Če se je tedaj Levec vključil razlogom, ki jih po pravici navaja za splošno pisavo *er* Škrabec, odločil za pisavo samega *r* (to je za pisavo, ki jo priporoča Miklošič in je navadna v Prekmurcih) ter je pisavo *ert* povzdignil na prestol pravila, tedaj je doslednost zahtevala, da je to pravilo raztegnil na vse primere, kjer se na vzhodu govori *r*, na zapadu pa *er*, da piše *r* tudi v končniških delih besed pred soglasniki: *vedrce*, *rebrce*, *bedrnica*, *jedrce*, *srebrni*, *sestrski* itd. Tu se nam je tedaj odločiti ali povsod za *r*, ali pa povsod za stari *er*; polovičarstvo bi ne bilo vmestno. Ker pa je po mojem mnenju dandanes popolnoma nemogoče, zdrmati in podreti pri nas češko in srbskohrvaško pisavo samega *r* v korenskih zlogih, je storil Levec po Pletersnikovem zgledu prav, da je omahovanju v pisavi *er* ali *r* v končniških delih besed napravil s svojim predpisom konec, dasi je *er* zgodovinski prav. Pred dvajsetimi leti, ko je še Stritar izdajal svoj Zvon in pisal *er*, bi bilo takrat še novo pisavo *r* lože odpraviti, kakor danes, ko so se je razen Škrabca poprijeli že vsi.

Ako se Perušek na str. 27., da bi podprl pisavo *er* v končniških delih besed, sklicuje na zglede kakor *meterski*, *litrski*, ker sklanjajo nekateri *meterja*, *litrja*, bi bil moral najprej dokazati, da je sklanja *metra*, *litra*, ki jo pozna večina naroda, napačna in da jo je pado-

Štajer, Štajerja pridevnik *štajerski*. Z obema navedenima besedama, dasi sta pri nas še mladi, je narod, ko jih je prevzel, ravnal tako, kakor s prej izposojenimi: *Peter*, *pater*, *puter*, v katerih je *e* samo refleks pregibnega polglasnika, ker so se te besede naslonile na domače *veter*, *peter*. Tudi v nemščini se drugi zlog *ter* ne izgovarja s polnim *e*, ampak s takozvanim »breznaglasnim *e*« (tor); francoščina, od katere nam je v teh stvarih izhajati, ima le *mètre*, *litre* (*mètr*, *litr*, enozložno). Prav tako nimajo tudi drugi slovanski jeziki tukaj polnega *e*, n. pr. poljski *metr*, *litr* (enozložno), ruski *metr* (enozložno, poleg starejšega *litra* f.); hrvaščina ima pregibni *a*: *metar*, *litar* (poleg *litra* f.).

Isti kritik skuša svojo trditev, da je pisati *sesterski* (z *e*-jem za polglasnik), podpreti s staro slovenščino, češ, v besedah kakor starosl. *brdo*, *srno* stoji neposredno za *r*-om soglasnik, v besedah *agruski*, *jutrnij* pa je med *r*-om in nastopnim soglasnikom polglasnik, kateri stopi potem pred *r*: *agruski* je pravzaprav *agru*-*bski*, iz tega je nastalo *agru*-*bski*, *agruski*, *Ogèr* pa je pravzaprav *Agri*-*r*. Ta prigovor, ki hoče biti znanstven, nima veljave. Stara slovenščina je zahtevala, kakor kažejo staroslovenska pravila o završku besed, takozvane odprte zloge. Zatorej moramo v tvorbah, kjer je pred začetnim samoglasnikom končnice odpal končni samoglasnik debela, priklopiti začetni samoglasnik končnice k deblu, da dobimo odprt zlog: *agruski*, *srebrni*, *agrika* je torej deliti v *a-gru*-*bski*, *sre-br*-*ni*, *a-gru*-*ka* prav tako, kakor razpada *agrim* v *a-gri*-*ni*, t. j. vsak zlog se mora končati s samoglasnikom: zlogi *gru*, *bru*, *gru* stojé gledé z

spada tako imenovanje za hrvatsko razstavo domačej vladi, a nikakor ogerskej, in vendar je to storil ogerski minister. To je očiten prekršaj pogodbe, a bržkone z dovoljenjem domače hrvatske vlade, ki čimdalje bolj popušča Mažarom v vseh stvareh. A če je minister po dogovoru z banom imenoval porotnike tudi za Hrvatsko, potem jih je moral vsekako imenovati več nego samo enega izmed 45 njih.

To je zopet očitna krivica za Hrvate, ki bodo pri ocenjevanju predmetov gotovo prikračeni. Hrvati bi morali imeti najmanj pet porotnikov, po številu prebivalstva pa še več. In na vse to molče hrvatski uradni krogi, kakor da je vse zakonito, kar se godi. A za vse to bo plačala Hrvatska velike svote, kajti Mažari pri plačanju ne poznajo veledušnosti, koristi pa ne bo nobene, a če je bo kaj, jo bodo posneli Mažari mesto Hrvatov.

Politični pregled.

V Ljubljani, 25. maja.

Rešitev jezikovnega vprašanja izvrši osrednja vlada po poročilu budimpeštanskega oficijelnega glasila »Pester Lloyd« na zelo jedinstven način. Parlamenta Koerberjeva vlada ne bo razpustila, marveč samo odgodila zasedanje in uveljavila jezikovne načrte, ki jih je predložila zbornici, s pomočjo § 14. S takim korakom bi Čehi umevno ne bili zadovoljni, ker posebno ne ugaja načrt za Moravsko, vendar pa izraža »Pester Lloyd« nado, da se bo Poljakom in nemški katoliški ljudski stranki posrečilo pod ugodnimi pogoji pregovoriti Čeha, da opuste obstrukcijo. Ako bi se jim pa to ne posrečilo, potem se ti dve stranki združijo z levičarji v boju proti Čehom. Tako budimpeštanski oficijozus. Poročilo samo je precej verjetno, ker na ta način bi šla vlada nekako srednjo pot. Uveljavila bi načrt, s katerim ni zadovoljna nobena stranka. Manj verjetno pa je, da bi se udali Čehi, tembolj, ker niso znani oni »dobri pogoji«, pod katerimi naj se doseže porazumljenje mej desničskimi strankami in Čehi. Toda še nekaj drugega pride v poštev. Nemški levičarji napovedujejo brezobzirno obstrukcijo za ta slučaj, obstrukcijo, kakršne še ne pozna parlamentarna zgodovina. Za hodeče dni se nam toraj napovedujeta kar dve obstrukciji. Kaj neki počne v tem slučaju ostala desnica? Morda pa vendarle ne bo tako hudo, kakor se napoveduje.

Dopolnilne volitve na Dunaju se vrše danes za drugi razred, v katerem je po novem volilnem redu pozvanih na volišče 40.111 volivcev — v letu 1896 jih je bilo le 27.765 — in ki bodo izvolili 46 odbor-
nikov. Po posamnih okrajih se razdeli ti mandati, kakor sledi: Notranje mesto 2 (dosedaj 7), Leopoldovo mesto 4, Landstrasse 5

(3), Wieden 3, Margarethen 2, Mariahilf 2, Neubau 3, Jožefovo mesto 3 (2), Alsergrund 4 (3), Simmering 1, Meidling 2, Hietzing 2 (1), Rudolfsheim 1 (2), Fünfhaus 1 (2), Ottakring 2, Hernals 2, Währing 4 (2), Döbling 1 in Brigittenau, nov okraj, 1. Boj bo v vseh okrajih zelo vroč, ker so liberalci, Schönerjanci in socialni demokratje sklenili kompromis proti krščanskim socialcem, posebno vroč bo pa v 1., 2., 4., 9. in 18. okraju, ker je tu največ nasprotnikov krščanstva. Izid je v marsikaterem okraju radi sprememb v številu volivcev precej dvomljiv, vendar se pa že danes sme trditi, da krščanski socialci ne odneso najmanjšega deleža z bojišča.

Najnovejša izjava bavarskega princa Ludvika, ki bo svojedobno zasedel bavarski prestol kot najstarejši sin princa regenta, je vzbudila po vsej Nemčiji, posebno pa v Prusiji vseobče presenečenje. Bavarski princ se je postavil popolno v nasprotje z nemškim cesarjem. Na obnem zboru za povzdigo brodarstva na bavarskih vodah minulo nedeljo je govoril princ kot protektor tega društva najprej o trgovinskih pogodbah, potem pa o skrbi nemške vlade za povzdigo brodarstva. Vsako leto, pravi govornik, se dovoljujejo ogromne svote v ta namen, a za Bavarsko se ničesar ne stori. Ne morem uvideti, zakaj da bi mi Bavarci, ako pripadamo nemškemu cesarstvu, ne imeli ravno takih pravic in privilegijev, kakor severna Nemčija. Nam Bavarcem se pogosto očita, da ne znamo dovolj ceniti koristij, ki jih imamo od nemške države. Gospoda moja! Pred vsem se moram zavarovati pred očitanjem, da je milost, da pripadamo nemški državi! Nemško cesarstvo se je namreč zvarilo istotako z bavarsko krvjo, kakor s krvjo kakega drugega nemškega rodu, vsled tega pa tudi ne maramo veljati za manjvredne, marveč za popolne brate. In kakor mi podpiramo državo, zahtevamo tudi, da se varujejo naši interesi ravno tako, kakor interesi prebivalstva severne Nemčije. — Trde so te besede in vzbujajo tem večjo pozornost, ker dosedaj še nihče ni čul, da bi se bilo Bavarcem očitalo, kar trdi tu princ Ludvik. Da je pa ta dobro bil informovan o vsem, kar je govoril, in da je govoril v sporazumu s svojim očetom, je pa tudi jasno, in je toraj izjava princa Ludvika nekaj dokaz, da so razmere mej Prusijo in Bavarci zelo napete.

Nove volitve v Italiji. Tretji dan prihodnjega meseca bo za Italijo kritičen dan prve vrste, bil se bo boj mej dvema močnima strankama, ki sta si sicer nasprotni, a ne v načelih, ker ste obe izišli iz revolucije, obe sta načelno nasprotni cerkvi, obe zani-
kata pravno pariteto mej državo in cerkvijo, nasprotujeta marveč si samo radi tega, ker bi vsaka imela rada premoč v rokah. Bil se toraj ne bo boj mej pravico in krivico, mej zakonitostjo in anarhijo, avtoriteto in uporom, marveč samo boj za nadmoč. Vse bi

rado prišlo k državnim jaslim. Tretji junij bo torej res kritični dan prve vrste, a ne za deželo in narod, marveč za Pellouxov kabinet in njegove goste. To je razvidno iz motivacije o razpustu poslanske zbornice, kakor tudi iz sklepa skrajne levice, ki napoveduje skrajni boj ministerijelnim. In kdo bo zmagal? Nasilnost v obeh slučajih, vse bo pa moral občutiti narod, ki je »proste in »svoboden«, ker občuti sploh vsa bremena in neprilike. Kraljev je le fiskus ter bolnice, le dolg ostane narodu.

Slovstvo.

Knjige Slovenske Matice I. 1899.

(Ocenili Cirilci.)

(Dalje.)

Zgodovina slovenskega slovstva. IV. del. — Drugi zvezek. — Spisal prof. dr. Karol Glaser.

V drugem zvezku IV. dela »Zg. slov. sl.« nadaljuje marljivi prof. Glaser svoje težavno in naporno delo. Nekaj tvarine sta prevzela gg. Jos. Benkovič in Jern. Ravnikar. Tudi s tem zvezkom trezen in večš bravec ne more biti povsem zadovoljen kljubu skrbi in trudu pisateljev.

Glaser sam nam v tem sešitku opisuje zgodovino (zemljepisje, narodopisje, potopisje), jezikoslovje, prirodozlovje in narodno gospodarstvo; modroslovje, bogoslovje, cerkveno umetnost in bibliografijo je prevzel Benkovič; vzgojeslovje obdeluje Ravnikar. Vsak oddelek ima svoj krajši ali daljši »uvod« ali »pregled«.

Glaser je svojo tvarino dobro obdelal. To je njegovo bistvo, da je natančen bibliograf. Seveda mu tu in tam uide kaj in se kaže nekako pristranskost. Tako n. pr. ne omenja Smrekarja, Steske, Lavtižarja, Hrovata; izpusti celo Kaspreta, čigar spisi in knjige so znane, kakor: Razmere gorenjskih kmetov okolo l. 1500.; njegova zgodovina se rabi na nižji gimnaziji i. dr.

Pri marsikaterih omenja malovažne stvari, na imenitnejše pozablja. Dr. Fr. Kos je spisal tudi: Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja. Tudi Vrhovec piše v »Mittheilungen« in spisal je: Die wohl-löbl. landesf. Hauptstadt Laibach, ter knjigo: Zgodovinske povesti za meščanske šole. »Arheolog« Jernej (ne Josip) Pečnik se veseli, da je prišel v »Zgod. slov. slovstva«. Da je Glaser tudi površen, kažejo nam mnoga mesta. Tako n. pr. govori o Celestini, a ne pove, da je poučeval na učiteljsišču v Ljubljani in da je že zdavnaj v pokoju; »Matej Tonejec je vstopil v 18. pešpolk, kjer je istodobno poslušal na tamošnjem vseučilišču« (kje?) predavanja (str. 222). Majciger, Pleteršnik in Raič so spisali: »Slovanstvo«. Če pravi o Vošnjaku, »da se je sedaj v pokoju v rojstnem kraju popolnem posvetil narodnemu gospodarstvu, bi pač zaslužil roj. kraj, da ga imenuje (226). Škrabčev biogra-

fijo mora dostavljati Benkovič. Nam ni znano, da bi bil g. Pirc urednik »treh gospodarskih listov!« Med »bralca in bravca« naj bi postavil oba zastopnika!

Ne spomnivši drugih malenkostij se mora priznati Glaserju očitna zahvala za trud in zasluge. Da, veliko truda in marljivosti je bilo treba, predno je zbral vse gradivo! Zato ni čuda, da so i v tem zvezku hibe in pogreški. Čudimo se pa Glaserjevemu neokretnemu in, rekli bi, tujemu jeziku; tudi zlog nam nikakor ne ugaja. Prepogosten pasiv, germanizmi, vedni participi na »vši« in oni »pré« tako doni, kakor bi pisal kak Nemeč, ki se je sicer korenito naučil slovenščine, a je jezik vendar »nemšk«. Besede »kritadar« (str. 168) še nismo slišali in upotili smo se pri delu, napotili v mesto. Urbar ima urbarja (ne urbarija).

V gladkem zlogu in jako lepem jeziku nam Benkovič natančno in dosti kritično podaje svojo tvarino. Posreči se to posebno, ko opisuje dr. Mahniča in njegov boj proti »konkordatocigomigovcem« in »razvoj cerkvenopolitičnih razmer«, kjer nam v kratkih in jedrnatih besedah razloži preobrat v slovenskem narodu, slovstvu in politiki. Izpustil je dr. Ivana Kreka. Bibliografija naj bi prišla raje na koncu celega dela, posebno ker tudi ona opazka spodaj ne velja.

V uvodu nam Ravnikar podaje razvoj vzgojeslovja in potem skoro preobširno črta in opisuje vzgojitelje in njih delovanje v novejši dobi. Neumevno nam je, kako je prišel Finžgar v ta oddelek! Jezik in zlog nam še precej ugajata. Tu in tam se nahajajo zastarelosti in druge male hibe. Ravnikar, ki ne skopari s kritiko in lastno sodbo, bo drugo leto nadaljeval vzgojeslovje, ker je še mnogo močij, ki se jih v tem zvezku ni nič dotaknil.

Da knjižica ni brez tiskovnih pogreškov, se razume: c in e, s in š, se zamenjujeta; na stoji mesto v; vejic in pik manjka, »je« je spuščeno na mnogih mestih i. dr.

Svoje obširno in težko delo bo Glaser drugo leto dokončal in s tem ne malo pripomogel, da bo poznejšemu možu možno res opisati zgodovino slovenskega slovstva.

(Dalje prih.)

Glasba.

»Glasbena Zora« prinaša v svoji 5. številki naslednjo vsebino: »O bistvu molovega tonovskega načina«, spisal Danilo Fajgelj, oceno raznih koncertov, mej katerimi je urednik Fr. Gerbič v članku »Novomeškemu g. Anonimusu« sosebno hudo na znano oceno novomeškega koncerta »Glasbene Matice«. Dalje prinaša list skladbe Danilo Fajgeljna: »Domu in ljubezni«, dr. Benjamin Ipavčev: »Prememba?« Fr. Ferjančičev: »Zvon na gori«, Jos. Prochazke: »Iz mojih pesmi«.

hajajoči samoglasnik (r, b, i). Samo kjer je r^b, r^b grafični izraz za r iz prvotnega r^b, r^b, neha seveda zlog s samoglasnikom r in je r, b pripisan samo za oko. To pa je vedno mogoče samo v korenskih zlogih, ne pa v končniških delih besed, ki so narejene s končnicami, imajočimi v sebi kak r; tukaj je vselej prihajal za r^{om} še samoglasnik, n. pr. vč-tr^b, se-str^a, ju-tro, a-tr^b, jč-dr^b itd. Kadar pristopi k tem besedam kako novo obrazilo, katero ima na začetku vedno samoglasnik, odpade pred njim končni samoglasnik teh besed in začetni samoglasnik končnice stopi na njegovo mesto: vč-tr^b-n^b, se-str^b-sk^b, ju-tr^b-n^b, a-tr^b-n^b, jč-dr^b-n^b itd., to je, nositelj zlogovega povdarka je postal začetni samoglasnik končnice. Sčasoma sta seveda r, b onemela in kjer je jezik hotel obdržati zlog kot zlog (mnogim slovanskim jezikom ni bilo nič do njega), tam je moral zlogov povdarek prevzeti r, to je postati r, tako kakor imamo k^{rv} v (vzhodni) slovenščini in hrvaščini iz starosl. kr^uv^o (izgovori kr^u-v^o, dvozložno, prim. Leskien, Handbuch³ 29, 30), obr^uvi iz obr^uvi (o-br^u-vi), brst iz brst (br^u-st^o). Po teoriji Peruškovi, da je Oger kar iz Ogr^b, bi morali tudi tukaj imeti k^{rv}, (k^{rv}), b^{erst} (b^{erst}), hrv. k^{rv}, b^{arst}. Za r iz r^b, r^b govori enako ravnanje s tistimi redkejšimi in poznejšimi primeri, kjer za r^{om} ni izpal polglasnik (r, b), ampak kak drugi samoglasnik: slov. b^{rguše} poleg b^{reguše} (na Štajerskem), n^{ázdrt} iz na-v^o-rit (na Ogrskem), tr^{je} iz tri^e (Štaj.), dr^{goč} iz drug^oč (Štaj.), dr^{žina} iz dru^{žina} (Štaj.), sk^{rnja} poleg sk^{rinja} (na Hrvaškem) itd. Tudi pri teh zgledih nimajo narečja, ki poznajo r, nikjer er ali ar kakor v edninskem imenovalniku in množinskem rodilniku. Če torej pri posameznih besedah tipa sestrski

za to v delovanju analogije, ki so je zvrševali edninski imenovalnik ali množinski rodilnik: cip^{arski} po cip^{ar}, met^{arski} po met^{ar}, ug^{arski} po ug^{ar} (gen. pl.), sest^{arski} po sest^{ar}, sup^{etarski} po sup^{etar} itd. To so torej sekundarne prikazni. Oblika pastr^{ka}, ki jo navaja Perušek, je mimo tega nepravilna, ker stoji v nji pred r^{om} polni e, kateri se celo menjava z o (prim. Zubaty v Archivu f. sl. Phil. XIII. 315); tudi kajkavščina pozna le paster^{ka}, ne pastr^{ka}, past^{erek} in ne past^{rek}.

Ne manj nekritično je istega kritika počenjanje, da stavi ravnokar obravnavane primere (tipa sestr^{ski}) na isto stopinjo s primeri, v katerih je prišel r v absolutni konec besede s tem, da je za njim onemel polglasnik (r, b). Iz včtr^b je nastalo, ko je r na koncu onemel, tako pri nas, kakor pri Bolgarih, Srbih in Hrvatih, Čehih, Poljakih, Rusih itd., najprej včtr (enozložno), ker se pa oblika ni podajala dobro med vse druge, ki so bile dvozložne, se ji je vrnil polglasnik, kakor v besedi ognⁱ iz ogn^b in v drugih, tako da so se te besede formalno zenačile tistim, ki so se v imenovalniku končavale prej na polglasnik + so-glasnik + polglasnik: nog^{at}. Opraviti imamo torej tudi tukaj s tvorbami analogije, kar je razvidno že iz tega, da razni slovanski jeziki različno ravnaajo s takimi besedami. Na zapadu slovenskega ozemlja se je ta polglasnik, ki je sekundarno nastopil in se različno zaznamoval, ohranil tak kakor vsak drugi polglasnik (včtr, dob^{tr}), ali pa je pod težkim povdarkom kakor vsak drugi polglasnik prešel v á (vihar iz starega vihr^b); na vzhodu imamo zanj v povdarjenih in nepovdarjenih zlogih e (dober, veter, vihr^b), v hrvaščini pa povsod a (dobar, vjetar, vihar). Slovenci torej nikjer ne govoré dobr, Cip^r, filistr, met^r;

dobar, Klodič 9, 11), na vzhodu pa er, v katerem se nepovdarjeni e izgovarja tako, kakor drugi e v besedi pl^{evem}. Seveda je moralo v oblikah, kjer r ni bil več na koncu, izostati to prenašanje, torej rodilnik včtr^a, petr^a; le nadaljno širjenje analogije nam je rodilo oblike kakor vihr^a (pri Dalmatinu še vihra), kjer se je z a-jem iz pregibnega polglasnika ravnalo kakor z a-jem v končnici ar^b. Enako je na vzhodu č^č, č^č iz vč^č, vč^č v nekih besedah tako okrepil, da se je ohranil v vsi sklanji, če tudi bi bil moral po pravilih o ginevanju polglasnikov onemeti (rodiln. ca, ka); tudi tukaj je povdarek povod prenašanja oblik. Taki zgledi so: Gregor^{ec}, Gregor^{eca} (na Štajerskem), list^{ek} (Blatt), pis^{ek} 'Schreibfeder' (v razliko od pisk 'črka', Küzmics 13, 625, toda vendar podpisek 652), val^{ek} 'Walze' (rodiln. list^{eka}, pis^{eka}, val^{eka}, na Ogrskem). Pri teh zadnjih zgledih je mislil Miklošič na končnico č^č (Vergl. Gramm. II. 246); za njim je isto sodil Valjavec v Radu XLVII, 8, ali že zgledi, ki jih sam navaja iz Nagya (čvejtje pet list^{ekov} [kehli] má, či je val^{ek} znoutra prazen, č^č se sové) kažejo, da nimamo tu opraviti z č-jem (č), ker bi sicer imeli v ogrski slovenščini v teh primerih povsod ej za č. Potemtakem je iz slovanskega debloslovja sploh izbrisati končnico č^č, ker tudi v besedi člov^{ek} gotovo ni te končnice (besede pač ni deliti v člov^{ek}-č^č), bolg. p^{isték} 'steza', ki jo razen nekaterih omenjenih navaja Miklošič, pa očitno nima v sebi č-j^a. Besedi per^{ec} 'presta' in fel^{jek} 'oddelitev', ki se rabita v prekmurščini in kajkavščini, ne prihajata tukaj v poštev zato, ker sta tujki iz madjarščine, torej ne sloni njih zadnji e na polglasniku.

(Dalje prih.)

Dnevne novice.

V Ljubljani, 25. maja.

Odlikovanje. Kontrolor c. kr. rudniškega ravnateljstva v Idriji g. J. Zazula je povodom umirovljenja dobil zlat križ za zasluge.

Darilo. Kranjski deželni odbor je iz cesarja Franc Jožefove ustanove obrtni nadaljevalni šoli v št. Martinu pri Litiji za učila podaril 80 kron.

Državni kmetijski svet je imel, kakor smo poročali, 23. t. m. sejo, kateri je predsedoval kmetijski minister. V debati je povdarjal poslanec P o v s e važnost dogovora z Ogersko z ozirom na uvoz prašičev na Kranjsko, kjer trpé cele vasi in se ljudje izseljujejo radi nazadovanja svinjereje, ter je prosil, da poljedelski minister obrne v tej zadevi svojo pozornost na dotične v državnem zboru postavljene predloge.

Društvo županov ljubljanske okolice je imelo 24. t. m. svoj ustanovni shod. Pristopili so malo da ne vsi županje okolice in njih namestniki kakor tudi drž. in deželni poslanci okolice. Zbrali so si za načelnika župana iz št. Vida nad Ljubljano g. Josipa Belca in njemu namestnika g. Al. Ogorčeca, župana iz Šmarja, Fr. Svoljšaka, župana v Medvodah za tajnika, Tom. Zdešarja, župana v Horjulu za namestnika, Alojzija Teršana, župana v Šmartnem za blagajnika, Matevža Ponikvarja, župana v Želimljah namestnika. Odbornikom namestnika sta: Lov. Florijančič I. svetov. v Poljanah, Jakob Cernivc I. svetov. v Dravljah. Govorila se je marsikatera tehtna beseda in sklepalo se je jednoglasno po stavljenih predlogih. Prvi sestanek županov pokazal je potrebo društva.

Javen shod državnoborskih volivcev bo prihodnjega nedeljo ob 3. uri popoldne v Planini pri Rakeku. Na shodu bode poslanec dr. Ig. Žitnik poročal o državnem zboru.

Imenovan je davčni inšpektor dr. Fil. Kollmann davčnim višjim inšpektorjem pri finančni direkciji v Celovcu. — Poštni blagajniški kontrolor poštni nadoficijal gospod Leopold Verhove in poštni blagajnik, poštni nadoficijal Jernej Grošelj sta postala poštna kontrolorja pri tukajšnjem glavnem poštnem uradu.

Darilo za rešitev življenja v znesku 40 kron je priznala deželna vlada posestnikovemu sinu Jan. Žebre-tu s Huj pri Kranju, ker je rešil iz vode posestnico Katarino Bukovnik s Klanjca.

Strelni šoli. Danes popoldne, osem minut čez 1. uro, udarila je strela v šolo v Spod. Hrušici med šolskim podukom. Podučeval je v šoli veleč. g. župnik Malenšek, otrok je bilo 90, navzočih je bilo tudi pet žena, ki so pripeljale otroke k poduku za birmo. Strela je podrla tri žene na tla. Dve sta nemudoma vstali, Mar. Škrjanec iz Bizavika, se 5 min ni zavedla. Desna roka ji je mrtva. Iz šole šla je strela v kuhinjo ter vrgla na tla hčerko g. učitelja Klinarja, ki se tudi dalj časa ni zavedla, a je sedaj popolno zdrava. V šoli je gospodu župniku kateder za pedenj premaknilo, a njemu in nobenemu otroku se ni pripetilo nič žalega. Strela je zapustila v šoli na dveh krajih, v veži na jednem kraju in v kuhinji na dveh krajih sledove. Otroci so zagnali strašno vpitje, ki se je daleč razlegalo. Iz cele okolice so prihiteli ljudje in mirili otroke, a brez vspeha. Gosp. župnik je nato otroke odpustil iz šole. Treska reši nas, o Gospod!

Okrajni zastop mariborski. Slovenci so se letos po daljšem času zopet udeležili volitev v okrajni zastop mariborski, da bi izrazili svojo nezadovoljnost z dosedanjim gospodarstvom. Ni ga namreč okr. zastopa na Spod. Štajarskem, ki bi se tako malo briga za koristi okraja. Saj tudi ni čudno, ker v zastopu imajo večino nemški meščani, ki se ne zmenijo za blagor slovenskega kmeta. Tako so v okolici zanemarjene ceste, živinoreja in vinoreja. Iz okr. zastopa pa se po večini sestavlja tudi okr. šolski svet, ki je po nekaterih ljudskih šolah že izrinil slovensko in vsilil nemščino. Zato so se slovenski kmetje uprli tej nadvladi, žal, da so s 60 proti 69 glasovom ostali v manjšini. Zmaga bi bila v kmečki skupini gotova, ko bi bili prišli na volišče vsi slovenski kmetje in ne bi nekateri potegnili z nasprotniki.

Iz Marenberga. Šolsko vodstvo nove

slovenske mladine, da po svojih močeh šolo podpirajo z darili raznih knjig za šolsko knjižnico. Strokovne knjige za učitelje, kakor poučne in zabavne knjige za učence se hvaležno sprejemajo.

Stavka v Vevčah. Za vevške trpine delavce se je zavzelo sedaj vse slovensko časopisje. Skupnost, s katero delavci vstrajajo v odporu proti krivici, zasluži to. Včeraj popoldne je stavkujoče delavstvo prišlo na shod »Slov. katol. delavskega društva«, ki se je vršil pri Debelaku v Vodmatu. Tja je došlo tudi mnogo ljubljanskih delavcev. Zborovalci, katerih je bilo nad 1000, so do zadnjega kotička napolnili vrt in prostor okoli njega. Orožništvo ni imelo nič posla. Delavstvo se je obnašalo dostojno in močnato. Predsedoval je shodu tovariš Urbar. Razni govorniki so opisovali vzrok stavke vevških delavcev. Sedem let delavci niso imeli pri bolniški blagajni besede, dasi zakon zahteva, da morajo delavci imeti dve tretjini besede. Zvišalo se je uplačevanje bolniščin, ne da bi se delavstvo vprašalo, ako je s tem zadovoljno. O kakem nadziralnem svetu, kakor ga zakon zahteva, ni bilo ne duha ne sluha. Računi bi morali biti po zakonu od naziralnega sveta potrjeni. Takega potrdila račun niso mogli imeti, ker nadzornega sveta ni bilo. Kako je toraj vodstvo polagalo račune oblasti in kako je dobilo odobrenje takih računov? Ko je šla delavska deputacija prosit, naj se stvar uredi, odgovoril je ravnatelj: »Ako vam ni prav, pa pojdite!« (Klici: Da, tako je bilo.) Deputacija je zastopala vse delavstvo in ravnatelj je z svojimi besedami dejal vsemu delavstvu, naj gre. (Soglasni klici: »Da, storili smo, kar nam je velel ravnatelj!«) Vodstvo bi končno rado sklicalo občni zbor, a kako, ko ni prej smatralo potrebne izvolitve delegatov. Volitev, kakeršne so bile pred leti, da se je hodilo po dvoranah in nagovarjalo delavce: »Saj si zadovoljen s tem možem«, nočejo delavci več. Zakon določa tajno in direktno volitev! Da bi delavci ne vedeli za to, dalo se jim ni trileta blag. knjižice in še sedaj jih nekateri nimajo. Da se je moglo kaj takega go-diti v vevški papirnici ob zakonu iz l. 1888, ki velja tudi za kapitaliste, je pač nezasišano v času moderne zakonodaje! Takega postopanja delavstvo ne trpi več, delavci se ne puste več psovati s »sv. . . .« Ob-čen smeh je vzbudilo naznanilo, da je vodstvo že sklenilo nekaj ugoditi delavcem, da pa še ne pove. Delavci ne morejo zaupati takim obljubam vodstva, ki je širilo o njih neresnične vesti, da so napadli tovarno, porazili žice itd. Ker je ravnatelj v svoji razburjenosti napram deputaciji rabil zgoraj označene besede, bi bilo pošteno, da se z delavci prično pogajanja, ne pa pomnoževati nezaupanje. Pove naj se, koliko se je ugodilo zahtevam, in potem pojdejo delavci na delo. Ko bi vodstvo mislilo res tovarno opustiti, bi ne iskalo voznikov in bi lepi župan Plevnik ne iskal pomoči celo pri be-raču »Tacesu« z leseno nogo. Vodstvo sedaj pravi, da dá delavcem delavske knjižice v ponedeljek. S tem hoče doseči, da bi imelo priliko posamezne delavce obdelavati. Delavci knjižice ne marajo sprejeti, ker hočejo biti prej na jasnem glede denarja bolniške blagajne. Ne omaje jih tudi grožnja, da bode vodstvo poslalo knjižice okraj. glavarstvu. Ondi bodo še na varnejšem! Delavstvo se ne poda, dokler se mu vsaj nekoliko ne zvišajo plače. Plača 35 kr. pri delavkah (Klici: Kaznuje se nas pa po 50 kr.! Kaznuje se, če utakne pri težkem nočnem delu kedo grižljaj kruha v usta! Kaznuje se za smehljaj! Pošilja se nas za malenkostne stvari na tritedenski dopust! Razsodišče ho-čemo!) je sramotna, ker vsak pes upravnega svetnika za zajutrek več poje. Delavci imajo veliko trpljenja, morajo prenašati težke to-vore, a njihova plača je nižja, nego plača kmetijskih delavcev. Delavci so vsi burno klicali: »Tako ne gre več naprej!« Delavce je privedla v obupen boj stavke sila po-manjkanja, a da niso pri tem prestopili mej zakona, zato jim čast! Le dobrosrčnosti, po-nižnosti slovenski, se je zahvaliti, da ni stavka bruhnila že pred leti. Delavcem je na shod prinesel pozdrave tudi tovariš iz Gratweina, obljubujoč jim pomoč ondotnih delavcev. Delegat gratweinskih delavcev

ročal, naj se obnašajo dostojno, kakor doslej. Na shodu se je dalje vodstvu vevške papir-nice stavilo v zvezi mlad podjetje tovarno pletenin D. Hribarja v Ljubljani, ki nima milijonov v rokah, ki pa vendar dostojnejše plača delavke, nego bogata vevška papir-nica. Ob minimalnih plačah zahteva vodstvo papirnice, da so delavke čedno oblečene, ko so pa pro-sile, naj se jim plača zviša, dejal je ravnatelj: »Ne bom vam plač zvišal, še to vam bom odtrgal, da se ne bode-te pucale«. Čule so se razne kričeče pritožbe o postopanju zdravnik pri bolniški blagajni. Delavci so slučajje podprli s pričami. Sklep dež. zbora naj se strogo izvaja, pa bode vevškim delavcem prihranjena njegova prijaznost. Delavci naj bi slučajje naznanili tudi zdrav-niški zbornici. Nastopil je končno vevški delavec, ki je zagotovil, da ne vstopijo prej v delo, predno ne gre skozi tovarniška vrata njim na čelu tisti, katerega so zaprli. Z nav-dušenimi klici delavski vzajemnosti in klici »Živio Bricelj!« končalo se je zborovanje, delavke in delavci pa so obkolili vladnega zastopnika in klicali: »Izpustite nedolžnega Briclja!« . . . Delavstvo je odposlalo me-morandum na centralno vodstvo papirnice, na ministersvo in na deželno vladno. O po-stopanju napram Briclju je obveščeno no-tranje ministersvo. Delavstvo in z njim vse javno mnenje zahteva, da se Bricljeva za-hteva nujno preišče in če podatki vodstva niso bili resnični, da tudi židovski kapitalisti ne smejo dajati oblastim napačne podatke!

Štajarske novice. Proti natakarcam so pričeli akcijo tudi celjski natakarij. — Promoviran je bil na graškem vseučilišču g. Božo Križan, sin c. kr. gimn. profesorja dr. Josipa Križana v Varaždinu. — Nemce na Muti zelo skrbi slovenska šola. Da bi otroke slovenskih kmetov odvrnili od te šole, obljubujejo, da bodo na nemški šoli uvedli nekaj ur za slovenščino, ako opuste Slovenci svojo šolo. A slovenska šola ostane! — Mariborsko porotno zasedanje se prične dne 11. junija. Mej izžrebanih porotniki je 30 Nemcev in samo 6 Slovencev! — Pri občinskih volitvah v št. Ilju bode hud boj. Slovenci so pričeli akcijo proti znanemu Pi-storju. — Pismeni zrelostni izpiti na mari-borskih srednjih šolah se prične 28. t. m.

„Pettauer Zeitung“ je prinesla od konca do kraja lažljivo poročilo o velikem shodu, ki ga je priredilo pol. društvo »Sloga« v Veliki nedelji 13. maja. Nemški listi so vsi posneli te laži ter z njimi dokazovali, kako nezadovoljno je slovensko ljudstvo s svojimi poslanci v deželnem zboru. Vseh govornikov poročila in nasveti so bili vspre-jeti z velikim navdušenjem, resolucija, ki jo je predložil predsednik shodu dr. Omulec, je bila vsprejeta soglasno. Soglasno je odo-bril shod, katerega se je vdeležilo nad 1000 vdeležencev, izstop slov. poslancev iz šta-jerskega dež. zbora, soglasno so zahtevali navzočniki ločitev slovenskega Štajarja od nemškega. Vračajoče se slovenske može je divja nemškutarska drhal, ko se je že zmr-ačilo, zavrtno napala s kamenjem. Nemški listi so vse poročilo tako zavili, da ljudstvo ni dalo slov. poslancem govoriti, da so Slo-venci sami v svoji razkačenosti shod raz-gnali in poslance kamenjali. Verjamemo, da bi bilo tako našim nemškim prijateljem bolj po volji. No za zdaj vlada najlepše soglasje med slov. ljudstvom in njegovimi poslanci in pri tem ostane, naj pišejo nasprotniki še bolj debele laži, kakor so jih navajeni. Vse zavijanje jim ne zbrise blamaže, ki so si jo sami nakopali z zloglasno slovensko depu-tacijo v Gradec.

Na podkovski šoli v Gradcu se prične tečaj 1. julija. Med uboge in vredne kovače se bode razdelilo 10 deželnih ustanov po 100 kron, tudi nekateri okrajni zastopi so razpisali ustanove. Prosilci, ki so najmanj po 18 let stari, dovršili ljudsko šolo in že dve leti delali kot kovači, morajo prošnje do 31. maja poslati deželnemu odboru.

Ljubljanske novice. Stavkati je danes jutraj pričelo 120 laških goriških zi-darjev pri stavbinskem mojstru V. Treotu. Stavkujoči zahtevajo večje plačilo. Obljubilo se jim je po 2 kroni 80 vinarjev, a plačuje se jim baje le po 2 kroni 40 vinarjev. Pod-jetnik pravi, da plač ne zviša ter da jim bo še danes izplačal ter jih odpustil. Plače pa bo zvišal domačim zidarjem. — Umrla sta

na Dunajski cesti in izvošček Štebi v Dolgih ulicah. — Dama v smrtni ne-varnosti. Izvošček Ivan Černe bi moral v sredo z južnega kolodvora peljati na Blei-weisovo cesto g. Magdaleno Hirsšel. Gospa se je vsedla v voz, a ker ni postrežek pri-nesel za njo takoj prtjlage, poslala je iz-voščka po prtjlago, sama pa ob sedela v vozu. Ko je izvošček se odstranil od voza, se je konj nakrat splasil in dirjal z vozom proti skladišču južne železnice, kjer je pri vходу padel in prevrgel voz. Gospa se je precej potolkla na glavi. Odpeljala se je z drugim izvoščkom na svoj dom. — Z opico skregal se je danes uslužbenec Seifertove menezarije. Suval je opico, ki je vredna 200 gld., v trebuh z železno žico. Pozneje se je hotel z opico zopet sprijazniti in ji je dal jedil, a opica se je masčevala in ga vgriznila tako v prst na desni roki, da ima danes vso oteklo roko. V jezi je mož tako poškodoval opico, da je danes poklical posestnik k »bolnici« živinozdravnika. — Z bicikljem podrl je na tla vojak 27. pešpolka sprevodnika Blaža Logarja. Zakaj vozijo vojaki brez števil? — O kradla je Heleno Novak v Vodmatu tuja mlada žen-ska, ki je prišla k njej s prošnjo, da jo vzame na stanovanje. Novak je ugodila njeni prošnji in je brez skrbi včeraj zapustila dom ter šla na trg, dočim je bila tujka doma. Ko se je Novak vrnila, prosila jo je tujka, naj ji posodi 20 vin., da gre po žemlje. Tujke pa z vinarji ni z zemljami ni bilo nazaj, pač pa je gostoljubna Vodmačanka opazila, da ji je tujka po omarah vse pre-metala in vkradla 5 kron ter več zlatnine. — Poškodovana je traverza Treotovega delavca Karola Skoka.

Izleta „Slov. planinskega društva“ na Mrzlico udeležilo se je včeraj 25 čla-nov. Ko so se izletniki bližali »Hausenbich-lerjevi koči« pozdravili so jih vrli Štajerci z »živio«-klici. Streljanje iz topičev izletnikom v čast ni hotelo ponehati. Gosp. Kač po-zdravil je izletnike v imenu štajerskih Slo-vencev, g. Petučak »Plan. piparje«, na kar so odgovarjali g. prof. Orožen in g. Hauptmann. G. prof. Orožen pozdravil je g. dr. Frischaufa in gospo Hausen-bichlerjevo. G. dr. Frischauf za-hvalil se je za pozdrav s toplimi besedami in navduševal za planinstvo. Pričela se je prosta zabava. Videla se je vsakemu zado-voljnost na obrazu. Da tudi vrli štajerski pevci niso štedili s pesmijo, je umevno. Ob 2. uri popoldne so se poslovili ljubljanski izletniki od svojih štajerskih bratov in po-dali se v Hrastnik in od tod v Ljubljano.

V. narodna dirka kluba sloven-skih biciklistov »Ljubljana«, ki se je vršila včeraj na dirkališču pod Tivoli, je iz-pala jako lepo. Ljudstva je bilo nad 1500, ki je z zanimanjem zasledovalo zanimiv vspeled dirke. S posebnim veseljem smo opazili napredek naših dirkačev, ki so si kljub hudi konkurenci hrvatskih vozačev vendar povsod priborili prva mesta. Vspehi so bili sledeči: Dirka pričetnikov na 1200 metrov: 1. g. Rebek 1 min. 48¹/₂ sek., 2. g. Strnad 1 min. 48²/₅ sek., 3. g. Križman 1 min. 48³/₅ sek. Dirka gostov na 2000 m.: 1. g. Rebek 4 min. 49¹/₂ sek., 2. g. Kristič 4 min. 50 sek., 3. g. Križman 4 m. 50¹/₂ s. Rekord-voznja: Najhitrejšje je prevozil do-ločeno daljavo 1609 m. (1 angl. milja) go-spod Grassi v 2 min. 23¹/₂ sek. Voznja na tandemih, 2000 m.: 1. Rebek-Strnad 3 min. 10¹/₂ sek., 2. Puhović-Horvat 3 m. 10²/₅ s., 3. Grassi-Eksler 3 m. 20 sek. Voznja s pre-mijami: 1. g. Speil 3 min. 17²/₅ sek. Dru-štvena voznja: 1. Klub slovenskih biciklistov »Ljubljana« g. Grassi, 2. klub slov. bicikli-stov »Ilirija« g. Rebek, 3. klub hrvatskih bi-ciklistov »Sloven« g. Kristič. Utešna voznja: 1. g. Bončar 2 min. 24¹/₂ sek., 2. g. Gott-hard 2 min. 25²/₅ sek., 3. g. Hitti 2 min. 25³/₅ sek. — Zvečer zbrali so se vsi udele-ženci v spodnjih prostorih »Nar. doma«, kjer je bila razdelitev daril.

Šišenski fantje so bili danes radi znanega »šranganja« obsojeni. Jeden je dobil 3 dni zapora, 2 pa po 6 kron globe. Ju-naštvo starešine je sedaj rešeno.

Javno tehtnico je litijsko okr. gla-varstvo dovolilo Jos. Faturju pod Ivančno Gorico pri Stičini.

Potras so včeraj jutraj po 3. uri žu-

„Südmark“. Po zadnjem izkazu je razdelilo to agresivno društvo sledeče podpore: Neki bajtarici na Koroškem 30 K in njenemu sinu mesečnih 10 K; šolam v St. Lipšu in Spod. Skrilu na Kočevskem knjig za 90 K; knjižnicama v Celovcu in Gundersheimu knjig za 150 K, dvema pogorelcema v Strajvasi na Koroškem 180 K, mariborski podružnici 41 K 40 h., nemški šoli v Opatiji 400 K, učitelju na Spodnjem Štajerskem 50 K, ženski podružnici mariborski 150 K, »Südmärkischer Sängerbund« v Ljubljani 150 K, obrtniku na Koroškem posojilo 500 K. — Judeževi groši!

Rudeči križ. Deželno pomočno društvo »Rudečega križa« je imelo v sredo večer občni zbor. Društvo šteje 3 častne, 190 rednih in dva podporna člana; posamezne podružnice štejejo 605 članov. Dohodki so v mino-lem letu znašali 1847 gld. 8 kr., troški 552 gld. 65 kr. Društveno imetje znaša 18.303 gld. 12 kr. v gotovini in 565 gld. v obligacijah. Pri dopolnilni volitvi sta bila voljena v odbor gg Jos. Luckmann in Iv. Velkoverh.

Novice iz Primorja. Nadvojvoda Rainer je prišel v sredo v Trst. — Ustrelil se je v Trstu 27letni finančni paznik Ignacij Rolinger. — Občinske volitve v Podgradu se bodo vršile prihodnji mesec.

Katoliško delavstvo v Gorici. Dne 20. t. m. je imelo »Slov. katoliško društvo« v Gorici občni zbor. Vseh dohodkov je društvo lani imelo 2801 kron 24 vin., stroškov pa 2048 kron 80 vin. Društvo šteje 670 udov.

Praščji promet je zopet dovoljen v kočevskem okraju izvzemši občine Sv. Gregor, Vel. Lašče, Lužarje in Ribnica.

Pol obraza odtrgalo je v Moravski Ostrovi izdelovalcu soda vode Forscherju. Ponesrežil se je pri eksploziji kotla.

Angleška kraljica bode baje oslepela. Razni zdravniki so izjavili, da ji ne morejo pomagati. Angleškega zlata ne bode gledala.

Društva.

(Vabilo) na prvi letošnji vrtni koncert radovljiške godbe v nedeljo, dne 27. majnika t. l. na vrtu V. Hudovernikove restavracije v Radovljici. Vspored: 1. H. Šejnost: Pozdrav Radovljici, koračnica. 2. B. Ipavice: Domovina, duet za evfonij in rog. 3. Neidhardt: Vesnička má, valček. 4. R. Wagner: Arija iz opere »Tannhäuser«. 5. H. Šejnost: Bon ton, polka francoska. 6. a) M. Vilhar: Po jezeru, kvartet za rogeve; b) Schubert: Podoknica, solo za rog s spremljevanjem kvarteta. 7. Pelhřimovsky: Burska parada. 8. Teodor: Šumi Marica, koračnica — Začetek ob 5. uri popoldne. — Vstopnina 25 kr., godbo podpirajoči člani prosti. — Čisti dobiček je namenjen uniformovanju godbe. — K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 25. maja. „Czas“ opisuje politični položaj ter pravi, da treba desničkim strankam vse poskusiti, da Čehi prenehajo z obstrukcijo; ako se to ne posreči, vladi ne preostane drugzega, kakor da razpusti državni zbor ter s tem pokaže, da se je poslužila vseh ustavnih sredstev, da bi oživila parlament. Ako bi tudi novo izvoljena zbornica bila vsled obstrukcije nezmožna za parlamentarno delo, tedaj si mora vlada pomagati izvenparlamentarnim potom, da reši svoje državne dolžnosti.

Dunaj, 25. maja. Danes se vrše občinske volitve za drugi razred. Izvoliti je danes 46 mestnih odbornikov.

Vdeležba pri volitvi je zelo živahna. Antisemiti, kakor tudi proti njim združeni liberalci, Schönererjanci in soc. demokratje razvijajo vsestransko agitacijo. Po vdeležbi sklepati, si danes antisemiti pribore od 46 vsaj 36 mandatov. Po posameznih voliščih je bilo več prask mej političnimi nasprotniki, splošno pa vlada povsod red.

Dunaj, 25. maja. Nemški cesar in prestolonaslednik prideta na Dunaj 10. septembra, da vrneti našemu cesarju obisk.

Budimpešta, 25. maja. (C. B.) Plenarna seja ogerske delegacije je brez debate odobrila proračun skupnega fin. ministerstva. Prihodnja seja je jutri popoldne. Na dnevnem redu je vojni proračun, okupacijski kredit in proračun za mornarico.

Rim, 24. maja. Z običajno cerkveno slovesnostjo sta bila včeraj v cerkvi sv. Petra svetnikom proglašena Jean Baptist della Sale in Rita da Cascia. Sv. Oče je prebral dotični dekret, zapel »Te Deum« in podelil blagoslov. Navzoča je bila neštevilna množica vernikov, tudi iz inozemlja.

Vojska v Južni Afriki.

Del angleške armade je 23. t. m. prekorčil Renoster, dotok reke Vaal, in zasedel Heilbronn. Oranjska republika je sedaj vsa v angleški posesti, ker so gospodarji vseh večjih krajev Angleži. Zadnje burske čete so se umikale pred Angleži do reke Vaal, kjer se bo vnel bržkone vroč boj, ker so Transvalci sklenili, da hočejo do skrajnosti se ustavljati angleškemu prodiranju čez reko Vaal. Kako bodo to izvedli, ni znano.

Pred vsem hočejo stražiti Johannesburg in ondotne rudnike, ako jim pa tu izpodleti, bržkone ne bodo več nadaljevali boja. Maršal Roberts sicer upa, da se bo že ob prehodu čez reko Vaal končala vojska, ker se bodo Buri vdali, a to je prav malo verjetno, ker Transvalci po veliki večini še zvesto poslušajo Krügerjev glas, ki jih kliče v boj.

London, 25. maja. Iz tabora ob reki Renoster poročajo 23. t. m.: Buri so ostavili tukajšnje pozicije in so na potu proti reki Vaal. Splošno se sodi, da bodo Angleži tako napredovali na potu v Pretorijo, kolikor naglo morejo marširati.

London, 24. maja. Reuterjev urad poroča iz Volksrusta 20. t. m.: Včeraj popoldne so napadle burske predstraže oddelek angleških čet mej Igtu in Mount-prospectom južno od Majube. Osem Angležev je bilo ubitih, 13 ranjenih. Buri nimajo izgub. Transvalci so sklenili odločno se ustaviti prodiranju angleških močij v transvalsko ozemlje.

London, 25. maja. Reuterjev urad poroča iz Kapstadta 22. t. m., da je vodja odposlanstva Fischer svetoval Krügerju, naj vsprejme poslednje Robertsove pogoje in kapitulira. Ta vest je pa po došlih informacijah povsem neosnovana. — V Londonu prevladuje mnenje, da bo izdal Roberts proklamacijo, ko Angleži prekoračijo Vaal, v kateri bo zagotovil varstvo farmovcem, ki se bodo vrnili na svoja domovja. Meni se, da se bo velika večina odzvala pozivu.

London, 25. maja. Iz Pretorije javljajo 21. t. m.: Buri bodo branili Johannesburg do skrajnosti.

Dunajska borza.

Dne 25. maja.

Skupni državni dolg v notah	97-45
Skupni državni dolg v srebru	97-—
Avstrijska zlata renta 4%	114-95
Avstrijska krona rent 4%, 200 kron	96-40
Ogerska zlata rent 4%	115-05
Ogerska krona rent 4%, 200	91-20
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	177-3
Kreditne delnice, 160 gld.	718-25
London vista	242-40
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	118-25

20 mark	23-66
20 frankov (napoleonidor)	19-26
Italijanski bankovci	90-50
C. kr. cekini	11-34
Dne 23. maja.	
3-2% državne srečke l. 1864, 250 gld.	168-—
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	158-—
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	203-—
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	93-70
Tisne srečke 4%, 100 gld.	138-25
Dunavske vravnave srečke 5%	252-—

Svileno blago za neveste gld. 10-50
in višje! — 14 metrov! — poštnine in carine prosto!
Vzorci z obratno pošto; ravno tako črne, bele in barvene
»Hennebergove svile« od 45 kr. do gld. 14-65 meter.

G. Henneberg, tovarne za svilo

(c. in kr. dvorni zalagatelj) v Carihu. 15 7-3

Umrli so:

22. maja. Frančiška Arko, kurjača hči, 52 let, Ravnikarjeve ulice 5, vsled raka
24. maja. Franc Avbel, delavca sin, 9 mesecev, Martinova cesta 36, bronhitis capill.

V bolnišnici:

20. maja. Jožef Kovač, dninar, 57 let, dementia et alcoh. tubercul. pulm.
21. maja. Ivan Čop, hlapec, 35 let, jetika.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 806-2 m. srednji zračni tlak 736-0 mm.

Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Noče	Padačina v 24 urah v mm.
23. 9. zveč. 7.35-1	15-1	sl. jvzh.	del. oblak.		
24. 7. zjut. 7.34-0	12-7	sl. jvzh.	jasno	0-0	
2. popol. 7.34-0	17-8	sr. jvzh.	del. jasno		
24. 9. zveč. 7.32-7	15-2	brezvetr.	pol. oblak.		
7. zjut. 7.32-4	13-0	brezv.	jasno	0-0	
2. popol. 7.31-3	18-4	sr. svzh.	del. oblak.		
Srednja temperatura sobote 15-4°, normale: 15-0°					
Srednja temperatura nedelje 15-2°, normale: 15-1°.					

Montinit, pritrjevalano sredstvo za kamenje, kovino, lesovje itd., priporoča gg. kamnosekom in ključarskim mojstrom tvrdka **BRATA EBERL**, edina zaloga za Kranjsko, v Ljubljani, Frančiškanske ulice. Vnanja naročila proti povzetju. 228 27 11-1

V večjo špecerijsko prodajalno na deželi sprejme se 473 3-2

krepak deček,

sin poštenih starišev, ki je dovršil vsaj dva razreda srednje šole. Prednost imajo taki, ki so kupčije že nekoliko vajeni.

Več pové upravnistvo »Slovenca«.

Köpel in Kneippova zdravilnica Kamnik na Kranjskem.

Prav blizu železniške postaje ter poštnege in brzojavnega urada v Kamniku, ob vznožju 2660 m visokih kamniških planin, s krasnimi sprehajališči po ravnem in po gozdih. Na razpolago je elegantna zdravilnica z velikimi verandami, basin za pivanje, pokrito hodišče, igrišče, lov. Razna stanovanja v zdravilnici po prav zmerni ceni. Jako vestna zdravniška pomoč se vrši pod vodstvom znanega dunajskega zdravnika dr. Wackenfelterja, ki že več let tu deluje in je v zvezi z restavratéjem g. Friedlom prevzel kamniško zdravilišče v lastno upravo. Skupna cena za zdravljenje, stanovanje in hrano na dan nekako 3 gld. Natančnejša pojasnila daje brezplačno

402 6-4

oskrbnistvo.

VABILO

na

II. redni občni zbor

„Kmetijskega društva Podkorenem,

registr. zadruga z omejeno zavezo“,

kateri se bode vršil

binkoštni ponedeljek dne 4. maja 1900

ob 5. uri popoldne

v društveni hiši šte. 13.

Dnevni red:

1. Poročilo načelnika.
2. Odobrenje računa za leto 1899.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Raznoterosti.

481 1-1

Načelstvo.

Odlikovan s c. kr. državno medaljo za ure. 225

Prva moravska tovarna za ure

Fr. Moravus, Brno, Veliki trg 8,

izdeluje in razpošilja

367 25-11

ure za cerkve, graščine, šole, mestne hiše

dovršeno izdelane, proti dolgemu jamstvu. — Ceniki brezplačno.

Prostovoljna prodaja.

Vsled sklepa odbora upnikov se bode

trgovska zaloga in oprava

iz konkurzne mase tvrdke **Ferd. Bilina & Kasch** v Ljubljani in
gostilniška oprava

iz konkurzne mase **Ferdinanda Bilina** iz Ljubljane v celoti prostovoljno prodala.

Pismene ponudbe naj se blagovolijo doposlati

do 31. maja 1900

upravitelju **dr. Albinu Suyer-ju**, advokatu v Ljubljani.

472 3-3

Priporočilo.

Umetno svojo knjigoveznico

priporočam vsem prijateljem lepo in in dobro vezanih knjig. Na sto in sto pohvalnih pisem sprčuje, da sem se na tem polju pošteno trudil. — Večja enaka dela izvršujem po najnižji tovarniški ceni.

Za obila naročila se priporočam

373 4-4

Iv. Bonač, umetna knjigoveznica, Šelenburgove ulice, Ljubljana.

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za izgube pri žrebanjih, pri izžrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje. Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„M E R C U R“

1., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, 1., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti

naloženih glavnih.